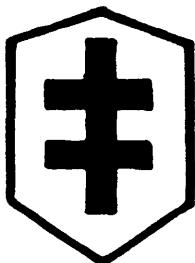

ВАДІЙ, НАРОДЗЕ, ЗА СВАЕ ПРАВИ! – К. Каліноўскі

З А
В О Л І Ъ
Б А І Ъ –
К А й –
Ш Ч И Н І !

ЗВАЖАЙ

Часапіс Беларускіх Вэтэранаў. Выдае Камітэт Сувязі Быўшых Беларускіх Вайскоўцаў

Z V A Z A J – Magazine, published quarterly by Liaison Committee of Byelorussian War Veterans. Address: ZVAZAJ, 57 Riverdale Ave., Toronto, Ont., M4K 1C2

Год 8

Верасень, 1982

№ 3(27)

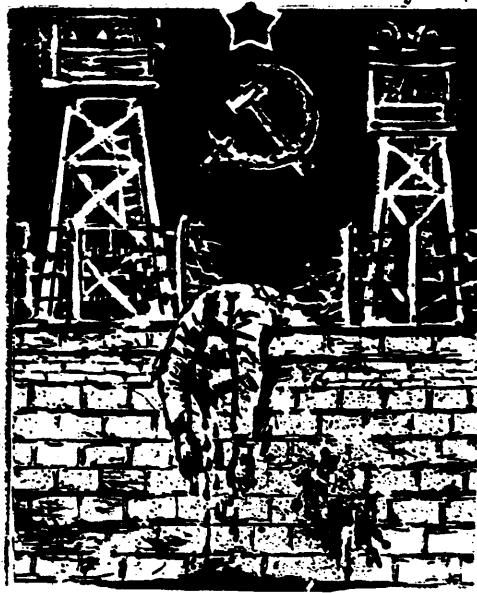
ПАДСЕЧАНЫЯ

Калі слухаеш шырокую бэзэсэсраўскую барабаншчыну з нагоды афіцыяльнага сьвяткавання сотых угодкаў нарадзінаў Купалы й Коласа, бышцам асьцюк мякаць цела, коле тваю съведамасць самы галоўны элемент гэней барабаншчыны – падпраганьне аўтарытэтаў двух нацыянальных геніёў да маскоўскае каляніяльнае калісьніцы.

Мэта вядомая: паказаць прыгоньнікам у "зоне", што іх да "зямлі абящанай" (пабальшавіцку "съветлай будучыні камунізма") давядзе "зорка кастрычніка". Зірнече, маўляй, вашыя найбольшыя волаты вялі вас да "старшага брата", а іншыя, меншанькія, (а як-ж!) і цяпер вясьці прадаўжаюць. У Маскве, бачыце, і ваша годнасьць, і веліч, і вамі вымараная-выпесчаная будучыня. "Старшы брат" – эгэ! – ён усе чысьценька вашы проблемы развязжа, а въ, братцы Беларусы, адно ў паход за ім!

Усё найбольш яркае й выдатнае з твораў тых волатаў, якія клікалі беларускі сялянскі народ і "людзьмі звацца" і за тое званьне змагацца, наўмысна хвалішыва інтэрпрэтуюцца, ігнарующа, або наагул забараняюцца, а іхны падсавецкі хлам на перадавое месца выстаўляюцца. Усё гэта ёсьць часткаю вялікага маштабу лабатоміі нацыянальнага мазга, каб больш не гнязьдзіліся ў ім думкі пра нацыянальную апрычонасьць і імкнені да незалежнага ад Масквы жыцця; гэтта-ж аграмадны буржуазна-бальшавіцкі пропагандовы апарат прышчэплівае паняволенаму народу рэфлексы пакорнага сабакі, што здольны адно на званок Паўлава реагаваць.

ВЯЛІКАНЫ

Укараненне рабскае съвядамасці, паслушнасьці робата адбываецца за кошт зынішчэння найбольших скарбаў культуры й гісторыі. Акупант намагаеца зрабіць усё, каб на ўзышлі парасткі вольнае думкі, каб не ўкараніліся ўжо падкошаныя народна-хрысьціянскія традыцыі, каб не здабыў народ свае годнасьці ды каб не пайсталі нацыянальныя зынічы змаганьня за волю.

Бязбожная, антынародная сістэма, што пабудавала найбольшую ў гісторыі машыну інтэлектуальнае й фізычнае рэпрэсіі, накш на можа дзеяць, адно правам безагляднае сілы. На здабыцьцё поўнае пакорнасьці эканамічных і духовых прыгоньнікаў акупант падпры аўтарытэты нашых двух нацыянальных волатаў. Абразуочы атожалкі вялікіх пленаў творчасці Купалы й Коласа ў нацыянальнай съведамасці, ён прадаўжае працэс атрофіі нацыянальнай культуры.

Маскоўскі калянізатар выгнаў беларускую мову з навукова-асветных і адміністрацыйных установаў бэзэсэсэрый ды праводзіць гвалтоўную рысыфікацыю. Ён дыспануе ўсімі сродкамі ўзьдзялення на творчую інтэлігенцыю, што так ці накш дбае пра беларускую нацыянальную культуру. Вазьміце цяжкі лёс сяньняшніх пісьменнікаў, пазтаў, кампазытараў, скульптараў, навукоўцаў і мастакоў. Не гаворым пра рамеснікаў, што пры розных кармушках жыруюць, але пра тых, што намагаюцца тварыць беларускае мастацтва пад апеку "старшага брата" ці ягонага мясцовага цівуна.

ЗВАЖАЙ

Кажны творчы талент – гэта маленькі бог; амбіцыя спанукае яго, каб тварыць вечныя вартасыці – такія шэдэўры культуры, як тварылі волаты іншых вольных народаў. І які жах! Іхныя запраўды зялікі ѹ вартасныя творы ў “зоне” ня могуць паўстаць; ім адно дазваляюць ецца тварыць эрзакі патрэбныя для забясьпечаньня росту няnavіsnай камуністычнай сістэмы й дабрабыту маскоўскага каляніяльнае буржуазіі. Некалі, пасля зынішчэння гэтае систэмы (яна даўно гніе-распадаецца) на звал пойдуць і пэўдатворы вялікіх талентаў. І тады, як некалі, зноў нехта паўторыць хайтурныя слова паэта:

... колікі-ж талентаў з'яўлялося!

А расстрачанае-зрабаванае ня вернецца. Народы (культурная здабыча аднаго належыць бальшыні) з'яўляюць духова. І хто гэта калі падліча колькі Міцкевіч, Дастаеўскіх, Манюшкай, Рушчыцай ці Карскіх зынішчыла каляніяльная чужая систэма?!

Мы, што няnavіsnym чужынкам пакінулі “раськіданае гняздо” ды знайшлі вольнасць для свабоднае творчасці на чужых берагох, як ніхто іншы, выдатна ўсьведамляем нязгасны духовы больш нашых лепшых пісьменнікаў і паэтаў, мастакоў, кампазытараў ці

навукоўцаў на паняволенай бацькаўшчыне. Уяўляем яго асабліва сёлета, калі нікчэмнікі – “шённых дарог махляры” падпрагаюць імёны двух нашых найбольшых літаратурных волатаў на службу каляніяльному дэспату, а тых, што сяньня імкнуща нешта запраўды цэннае для беларускага нацыянальнае культурнае скарбніцы тварыць, выкарыстоўваюць для прадукцыі “роднапартыйнага” й іншага соцрэалістычнага хламу.

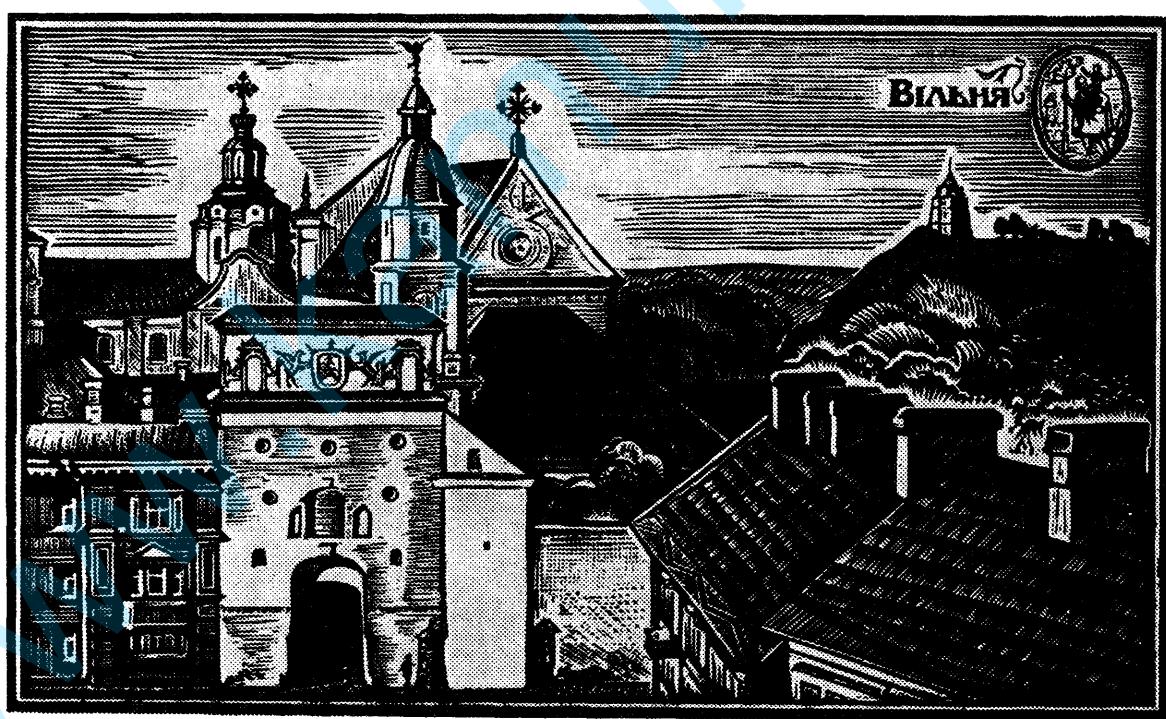
Спадзяемся, што ўсемагутны не дапусціць да таго, каб перамог тытан-нічысьцік і каб у Беларусі й на съвеце запанаваў “век цемры”.

Бо сказаў Янка Купала – Вялікі Прарок:

*Ня пужайся, што вольныя сілы
Ў пухах дрэмлюць з канца да канца,
Што насільства ўсю праўду здушыла,
Што съмерць густа капае магілы:
Яшчэ прыдзе вясна!
Яшчэ прыдзе!*

Верым, прыйдзе!

К. Акула

М. КУПАВА. Вільня. З альбома «Шляхамі Я. Купалы» (лінарыт, 1980 г.).

“Чамусіці ўсе дзяржыморды й тыраны маюць слабасць да літаратуры: або самі займаюцца ёю, або любляць апекавацца пісьменнікамі. Але, як вядома, тое, што

падабаецца ўладарам, заўсёды мае сілу закону, і таму ад “дружбы” гэтай ніколі нічога выдатнага не нараджалася”.

Максім Танк

З В А Ж А Й

3

ВОСЕМДЗЕСЯТ ТРЫ МІЛЬЁНЫ

У сваёй кнізе "Час Сталіна. Партрэт тыранії", Антон Антонаў-Аўсеенка падлічвае колькасць людзей забітых камуністамі падчас першых трывага гадоў савецкае дыктатуры. Колькасць ахвяраў ёсьць такая вялізная, што можна лёгка не дацаніць значэння мукаў і тэрору. Як можна ўявіць сабе пакуты, што паказваюць такія лікі статыстыкі?

<i>Ахвяры Грамадзянскай вайны</i>	
<i>(уключаючы ахвяры голаду і вынішчэнне</i>	
<i>"класавых ворагаў")</i>	18 мільёнаў.
<i>Ахвяры калектывізацыі сельскае</i>	
<i>гаспадаркі (разам з ахвярамі голадаў,</i>	
<i>выважаў і экзэкуцыяў)</i>	22 мільёны.
<i>Чысткі позных прыцікатых гадоў</i>	19 мільёнаў.
<i>Загінула падчас вайны (пры масавых</i>	
<i>выважах, у канцлагерах, выкупных і</i>	
<i>наказных экзэкуцыях)</i>	15 мільёнаў.
<i>Экзэкуцыі й рэпрэсіі пасъля вайны</i>	- 9 мільёнаў.
<i>І́тэ ўсё ў суме дае жахлівы лік</i>	- 83 мільёны.

Аўтар кнігі цяпер жыве ў Злучаных Штатах, але яшчэ раней нейкім чынам пераслалі з "зоны" гэткі ягоны матар'ял. Аўтар мае сладунае прозвішча. Ягоны бацька, Уладзімер Антонаў-Аўсеенка, быў легендарным правадыром бальшавіцкага рэвалюцыі, ён камандаваў войскам, што штурмавала Зімні палац у 1917 годзе. Ён быў наркомам абароны ў першым часовы бальшавіцкім урадзе, а пасъля стаўся адным із сладуных камандзераў Чырвонай арміі падчас Грамадзянская вайны. Пасъля адданае службы на розных высокіх постах на працягу першых дваццаці гадоў бальшавіцкага рэжыму, быў ліквідаваны Сталінам. Сам аўтар адпакутаваў 12 гадоў у Архіпэлягу Гулаг і таму добра ведае Сталінава зньерства. Ён піша як прафэсіянальны гісторык і таму яго падлікі маюць вагу.

Для пэрспэктывы варта парадаўць лікі ахвяраў савецкага камунізму зь лікамі ліквідаваных людзей у царскай Рәсей. Камуністы Злучаных Штатаў і іншыя заўсёды падчырківаюць нялюдзкасць і брутальнасць царскіх уладаў і часта апраўдаюць савецкія крайнасці матывуючы іх як рэакцыю на царскую тыранію.

Але за апошнюю палову стагодзьдзя ў царскай Рәсей за ўсё злачыны, уключна із звычайнімі крымінальнымі і палітычнымі забойствамі, ліквідавана адно 14 тыс. чалавек. Апроч таго гэтыя людзі, згодна права, мелі суды із цэлым нармальнымі іх працэсам. Адкрыта судзілі навет забойцу цара Аляксандра II. Падчас суду яны кідалі войстрыя абвінавачаныні супраць царскага рэжыму і ўсё тое мела шырокі розгалас.

На судзе Л Троцкага за яго ўдзел у рэвалюцыі 1905 году, абвінавачаны зрабіў вялікую прамову, якая сталася клясычнай, у якой ён бараніў права паўстання супраць несправядлівасці. Прыраўнайце сабе

гэта з тым як абыходзіліся сталінскія апрычнікі з камуністычнымі дзеячамі: яны часта на месцы забівалі іх, раздушвалі трупы й ськідалі ў сьцёкі.

Агульны лік ахвяраў Сталіна перавышае лік забітых на абодвух бакох за дэльве сусветныя войны.

Аўтар разглядае пытаньне, ці лютасць і забойствы ў Рәсей зьяўляюцца натурай савецкае систэмы ці іх можна аднесці да разумовага й маральнаага ўпадку аднаго чалавека – Язэпа Сталіна. Ён прыходзіць да цыўрдага выснову, што яны зьяўляюцца складовай часткай систэмы. Ён кажа:

"Тэрор, як сродак пабудовы сацыялізму, паўстаў у бясстраўі навет калі жыў яшчэ Ленін. Ён зъяўляецца адrostам дыктатуры аднай партыі".

Астаецца адзін выснову: "Савецкі Саюз, проста і ясна, зъяўляецца найбольшай тыраніяй у гісторыі".

Балышыня гэтага паданых інфармацыя ўзята намі з артыкулу Рычарда Грэнера ў "Нью Рыпаблік" 26.5.82.

Кніга: *The Time of Stalin, Portrait of a Tyranny*, якую можна выпісваць з Harper and Row Publishers, каштуте 19 дал. 95 ц.

**ЗАПРАЎДНАЯ ЧЫРВОНАЯ АРМІЯ
ГАЛОДНАЯ, БАЯЗЛІВАЯ І П'ЯНАЯ.**

Паводле *Rep. Les Aspin*
у *Los Angeles Herald Examiner*, р. A 17, за 9. 6. 1982 г.

Звычайна Пэнтагон зводзіць парадаўнаньні савецкіх і амэрыканскіх ваеных сілаў да "падліку галоваў". Гэтак у звычайнай схеме на бачыне часапісу вы пабачыце цэлы шэраг савецкіх танкаў і тут-же карацейшы шэраг амэрыканскіх. Такая схема звычайна паказвае і рад савецкіх жаўнероў у сілуэце побач з карацейшым радам амэрыканскіх.

Гэткі падыход "падлікам галоваў" звычайна пазбягае больш важнага пытаньня *якісці*. Гэта асабліва важна ў адносінах да людзей. Звычайна лібералы й кансерватысты лічачь, што Амэрыканская армія ёсьць зборам недалугаў. З другога-ж боку, Савецкая армія ў вачох гэтых людзей ёсьць корпусам дужых і адважных прафэсіяналаў, ледзь ня супермэнай.

Мілітарныя атташэ пры Амэрыканскай групе сувязі ў Заходній Нямеччыне ціраз наведвалі савецкія сілы ў Усходній Нямеччыне і пісалі пра іх з захапленнем, як пра надзвычайных фізычных спэцыялістаў. На доказ гэтага звычайна кажуць, што яны бачылі аніводнага савецкага жаўнера ў акулярах. Пра гэты факт гаварылі ўжо шмат разоў, але ніхто не згадаў, што Савецкая армія акуляраў жаўнерам не дае, а таму шмат зь іх німожа добра бачыць, каб прыцягніць стрэльбай.

Відаць, што блізарукімі ёсьць і тыя, што бязь меры хваляць Савецкую армію.

Жыцьцё ў Чырвонай арміі ёсьць цяжкое; не такое цяжкое як у Марскім корпусе, але як у канцлагерах. Маём на гэта доказы з розных краініцаў. Найбольш цікавы ёсьць весткі ад савецкіх эмігрантаў. Вобразы,

ЗВАЖАЙ

якія паўстаюць з гутарак пра савецкае вайсковае жыццё, шмат розыняща ад амэрыканскіх уяўленіяў.

Вялікае п'янства навет перавышае проблему наркотыку ў амэрыкачскай арміі.

Харчы дрэнныя й маладыя навабрачы часта жывуць літаральна крошкамі із сталоў.

Фізычная брутальнасць зъяўляеца нормай. Старшым жаўнерам даеща волю біць малодых.

Найбольш драматычны вобраз стварыў Рычард Габрэел, аўтар кнігі "Новыя чырвоныя легіёны," які зъявіўся да 113 савецкіх эмігрантаў з наступным пытаннем: "Ці было калі, каб хто ў вашым адзінстве стараўся зрабіць самагубства?" Больш чым 53% адказала "так". Выглядае, што йдзе пра штосьці іншае, чымсьці цяжкую муштру й шкаленьне.

Савецкаму войску надта далёка да тэй бязклясавай грамады, пра якую гаворыць ідэялгія. У запраўданасці кожная адзінка складаеца зь дзявиох розных клясаў. Вышэйшая кляса – гэта тыя, што больш году носяць мундзіры; ім дазволена тэарызываць ніжэйшую клясу, значыцца навабранца.

Кірыла Падрабінак, якога паклікалі служыць у пехаце ў Туркмэністане ў сярэдзіне 1970-х гадоў, дэтальна апісаў жыццё ў лісьце, які атрымалі ў Зах. Нямеччыне. Ен пісаў, што навабранцаў пачыналі біць зь першага дня службы. Старшыя адразу пачыналі ўстанаўляць *жэрор*.

Але дэмаралізацыя праводзіцца ня толькі фізычным зъдзекам. Іншыя эмігранты сцівярджалі, што калі харчы ёсьць, дык яна надта нізкай якасці. Лейтанант Віктар Бяленка, што ў 1976 годзе ўцёк із сваім зынішчальнікам МІГ'ам у Японію, сказаў: "Думаю, што калі-б съвіню з добрага калгасу занесылі ў вайсковую сталоўку, дык яна самлела-б".

Падрабінак апавядзе, як новым рэкрутам не даюць есьці. "Садзяць іх пры канцы стала, далёка ад гаршка зь ядой. Старшыя жаўнеры накладаюць сабе яду першыя. Ведама-ж, што калі ў гаршку і ёсьць што лепшае, як прыкладна бульба апрош рэдкага крупніку, дык нічога з гэтага ня дойдзе да навабранцаў на другім канцы стала. Часам асоба з другога канца стала не дастане ў рэдкіх круп. І таму пры канцы звычайна садзіцца найслабейшы юнак, або той, якога найбольш крываўся".

Калішні сяржант Аляксандар Макушэчаў даў інтэрвю радыю "Свабода" й казаў, што зъдзекі ѹ недахоп харчоў родзяць нязгоду між двух клясаў жаўнераў. Навабранцам у першым годзе службы часта не даюць амуніцыі на занятках, бо баяцца, каб не пастралялі старшых.

Амэрыканцы турбууюцца, каб у войску п'янства ня было. У Чырвонай арміі гэтым даўно перасталі турбавацца. Алкагалізм так характарызуе савецкае грамадства, як яблочны каравай (*apple pie*) амэрыканскага. Тому нічога дзіўнага, што п'янства ў савецкім войску ўжылося. Нялёгка савецкаму жаўнеру, які атрымае паўтара рубля ў тыдзень, дастаць гарэлкі. Лейтанант

Бяленка расказваў, як яго супрацоўнікі кралі, прадавалі, або пілі алкаголь прызначаны для халадзільнай систэмы зынішчальніка МІГ. Іншыя-ж расказвалі, як з танкаў кралі тормазнную вадкасць і яе пілі. Савецкія лідары надта-ж касавурацца на наркотыкі. І нягледзячы на гэта, савецкія эмігранты расказваюць, што пашыраеца спажыццё *плану*, зробленага з опіуму, *анамы* – роду гашышу, ды *кэфіру* – адвару з чайных лістоў, не гаворачы пра розныя лекі, украдзеныя з санчастак.

Ключом баяздольнасці адзінкі ёсьць яе спенасць і кірауніцтва. Спенасць паходзіць ад узаемнай пашаны ѹ гонару, вартасці. Людзі змагаюцца, бо калі ня будзеш, дык страціш пашану ѻ іншых. Але сяброўства ў Савецкай арміі амаль ня існуе. Систэма дзівюх клясаў не памагае спенасці, наадварот – яна перашкаджае ей. Праф. Габрэель сказаў, што ѻ сваім аглядзе амаль 30% апытаных ім выказалася, што ня прыдбалі ѻ войску аніводнага блізкага сябры. А як-ж будзеш мець спенасць без сябру? Некаторыя думают, што добры жаўнер вырастает ѻ цяжкіх умовах жыцця. Падрабінак цвердзіц, што гэта ня так. "Гэтак творацца трусы. Нявольнік, каторы падпарадковаўся свайму лёсу, ёсьць заўсёдным трусом".

Кірауніцтва ёсьць другім элементам, якое творыць запраўдную баявую адзінку. Пря якасці такога савецкага кірауніцтва гаворыць факт, што афіцэры не парадзілі з проблемамі брутальнасці, п'янства й наркаманіі, недахопу харчоў і шмат іншых заганаў савецкага ваенага жыцця.

Гэныя заганы ёсьць часткаю систэмы. Савецкія мілітарныя рэгуляміны вымагаюць, каб камандзеры дакладавалі аб правінах падуладных вышэйшим інстанцыям. Але рэгуляміны таксама гавораць, што камандзер ёсьць *адказны* за паводзіны сваіх падуладных. Вынікам гэтага правіны ігнарующа на ўсіх узроўнях. Навет савецкая прэса заўважыла, што даклады начальнству ёсьць ня больш і ня менш як "очкаўцірацельства" якім афіцэры хочуць замаскаваць *недахоп дысципліны*.

Паўстае небяспека, што можна перабраць мерку ѻ выснавах. Ня кожны савецкі жаўнер ёсьць заганным. Нельга міту высокага на 10 футаў загартаванага савецкага пехацінца замяніць на іншы міт – згаладлага, вышынёй на трох футах, з пустым дыскам, труса.

Для парайнання савецкага амэрыканскага жаўнера трэба лепшай мерка. Ці ѻ амэрыканскай арміі замнога недалугаў? У амэрыканскага войска няма доступу нікому з аднай сёмай часці жыхарства з найніжэйшай інтэлігенцыяй. А ѻ Саветах усе ѻ войска дапускаюцца. Можа таму ѻ Савецкай арміі ёсьць больш няздольных.

Ці шмат амэрыканскіх рэкрутаў мае цяжкасці з чытаньнем? Савецкая армія бярэ дзяцюкоў з розных этнічных мяшэнняў, што вельмі слаба ведаюць расейскую мову. Прырост жыхарства падае між Расейцаў, а расыце, прыкладна, між Узбекаў, Казахаў і іншых.

Зв. МИУЛАГА: Снадзянемся, што некаторыя нашы чытачы пазнаюць сябе па гэтаі эдымцы, зробленай у Міхэльсдорфে, ля Каму ў Баварыі ў 1947 годзе. Гэтыя суродзічы, пекатрыя із эпічкамі пагоні на пілётках, – вэтераны розных беларускіх

вайсковых фармашыў, – належалі да беларускай паліцыі, што пільгавала беларускія III абозы Рэгенсбургу і Міхэльсдорфу ў Баварыі.

(Здымка з прыватнага архіву Земара)

ЗВАЖАЙ

Згодна амэрыканскага аналізу савецкай пярэпісі на-
селеніцтва, працоўцы людзей, што ня ведаюць расей-
скай мовы ўзрасьце да 1/3 ліку ўсіх рэкрутаў.

Ці ў нас не хапае дасьведчаных сяржантаў таму,
што толькі адна трэцяя з тых, якія канчаюць службу,
зноў запісваецца ў армію? У Савецкую армію толькі
адзін процэнт запісваецца назад; запраўды там няма
нікага корпусу дасьведчаных падафіцэраў.

Савецкая армія ёсьць сур'ёзная пагрозай. Аднак мы
самі сябе ашукваем, паніжаем сваю маральнасць,
каі перабольшваем якасць савецкага войска.

А Пэнтагон, які ў часе апрацоўкі новага бюджету,
каб здабыць для сябе больш гроши, любіць пропага-
ваць мужнага савецкага жаўнера, можа уплынуць на
людзей так, што апусьцяць руکі ды скажуць: "Дык
навошта тады выдавашь столькі гроши на абарону, каі
й так ім рады нэ дамо?"

НА ФРАНТОХ ВАЙНЫ**БАЛЬШАВІЦКІЯ ХАТЫНІ
У АФГАНІСТАНЕ**

Савецкія і афганскія ўрадавыя войскі выбілі ўсіх
мужчын, жанчын і дзяцей у шасці вёсках у правінцыі
Лёгар, на поўдзень ад афганскай сталіцы Кабул. Пра
гэта 28-га ліпеня ў Штакгольме расказаў прэсагенцы
Юнайдэд Прэс Інтэрнашнал швэдзкі дыплямат Карл
Шонмэйр, які раней ачольваў Праграму Помачы Аб'ед-
наных Нацыяў у Афганістане, а цяпер працуе ў аддзеле
помачы швэдзкага замежнага міністэрства.

Шонмэйр расказаў, як у мінульым тыдні бальшавікі
вынішчылі звыш 2000 чалавек у вёсках Мухамад Аха,
Баракі, Саявонд, Аб-Дара, Барак і Пад Хаб. У мінульым
тыдні заходняя дыпляматы з Пэкістану паведамлялі
пра масавую бальшавіцкую афэнзыву ў гэным раёне.

Шонмэйр, які цвердзіць, што мае інфармацыі із зу-
сім пэўных крыніц, казаў, што атаку папярэдзіла
бамбадыроўка МІГ'аў, а пасля пехата й мэханізава-
ваныя часці зьнішчылі ўсе вёскі.

"Афганцы йшлі наперадзе, а Расейцы ззаду, каб
ня дэць ім адступаць, — казаў дыплямат. — Яны па-
страйлі ўсіх і ўсё — мужчын, жанчын і дзяцей — такса-
ма аслой і курэй. Каі ўсіх пабілі, тады зрабавалі ўсё
дабро й зьнішчылі падземныя водныя канавы, безъ якіх
нельга апрацоўваць замлі".

*22.3.1943 году карны наемецкі батальён Дырлевангер
спалиў у Менічыне вёску Хатын, а ў ліку спаленых
жыхуцом 149 чалавек было 75 дзетак. Бальшавікі,
што энту каланізавалі Беларусь, пабудавалі на месцы
спаленай вёсکі мэмарыяльны комплекс і разбарабанілі
пра "фішысцкія змаганні" па цэлым съвеце. А колікі
Хатынскую яны ўжо спалілі і яшчэ спалаць у Афганістане,
цэлы народ якога мужна змагаецца з праклятай мас-
коўскай навалай?*

ІЗРАІЛ ЗЬЛІКВІДАВАЎ ТЭРАРЫСТАЎ

Ізраіл асъветчыў, што ён узяў у палон каля 2 тысяч
палестынскіх партызан, што навучаліся ў Вызвольнай
Палестынскай Арганізацыі (ВПА) у Сідоне, дзе існа-
вала база інтэрнацыянальных тэратыстаў. Дакуманты,
знойдзеныя ў палестынскай галоўнай кватэры, съвет-
чаць, што ВПА мела сувязі з 33-ма тэратыстычнымі
арганізацыямі, — 10 з Зах. Эўропы, сем з Паўднёвой
Амэрыкі (Бразылія, Чылі, Калюмбія, Гватэмала, Балі-
вія, Уругвай і Аргэнтына), 3 з Далёкага Ўсходу, 5 з
Індыйскага падкантыненту і 8 з Персідзкага заліву
і Сярэдняга Ўсходу. Ізраіл запэўнівае, што ён трymае
у палоне 1 200 не-Палестынцаў з Іраку, Сырыі, Ярдану,
Ягіту, Марока, Тунізі, Альжыру, Лібіі, Туреччыны,
Пакістану, Самаліі, Бангладэшу, Паўночнага Еврапы,
Нігерыі, Сры Лянкі, Бразыліі, Канады (адзін квібэцкі
нацыяналіст), Індыі, Саўды Арабіі, Ірану, Абу Дабі,
Кувейту, Малі, Судану і Маўрытаніі. Затрымана такса-
ма 800 надта небяспечных тэратыстаў з заходніх
тэратыстычных арганізацыяў. Між іх ёсьць Японцы,
Захаднія Немцы, Брытанцы, Ірландцы, Французы,
Італьянцы, Швайцары, Армяне, Партугалы, Гішпанцы й
Паўднёвые Карэйцы. Яны належаць да наступных гру-
паў: банды Бадэй Майнгоф, IPA, Французкай Простай
Акцыі, італьянскіх Чырвоных Брыгадаў і гішпанскай
Эта.

Выдатнымі між эўрапейскай эліты ёсьць заходні-
нямецкія гарадзкія партызаны, якія зьяўляюцца галоў-
нымі інструктарамі, дзякуючы сваім выдатковым та-
лентам, адданасці й дысцыпліне. Шмат іх было ў
Сідоне падчас наступу Ізраіля. Каі ПВА ўцякла, яны
перанялі каманду й зацята змагаліся. Пасля бітвы
апазналі трупы 20 Зах. Немцаў.

Падчас сямігадовай апэрацыі, цэнтар Сідону быў
добра зарганізаваны. Нацыянальныя групы экстрэмі-
стаў пасылалі сюды маладых ідэялістаў дзяцюкоў і
дзячат марксістоўскай арыентацыі й часта давалі ім
добраю плату. Шмат замежных рэкрутаў прыдзялялі ў
мэдычны й дапаможны пэрсанал палестынскіх абоўзай
уцекаочоў, іншым плаціла ПВА.

Пасля прыняцця новага рэкрута, браў яго мясцовы
адзьздел ПВА і перасылаў яго ў Ліван. Вышканельне
складала асновы тэратыстычнае вайны — забойства,
выкраданьне (хапунства) людзей, падкладаньне бомбаў,
сабатаж, хімічная вайна, шмугляванье зброі й разъ-
ведка. Уся зброя выдавалася з арсэналаў ПВА, раські-
даных па ўсім паўднёвым Ліване. Ізраэліты ablічылі,
што за сем гадоў праз школу ў Сідоне прайшло 10-12
тысяч тэратыстаў. Некаторыя былі пасланыя на далей-
шую навуку ў Лібію й Адэн. Бальшыня-ж паехала дамоў,
каб арганізаваць падпольныя групы для падрыву й пра-
паганды. Некаторая часць асталася ў Сідоне на помач
Галоўнай Кватэры ПВА.

Некалькі дзён пасля зьнішчэння базы ў Сідоне
прэм'ер-міністар Лібіі Абдэл Салам Джалуд сустрэўся

З ВАЖАЙ

7

СТАГОДЗЬДЗЕ НАРАДЗІНАЎ ВЯЛІКАГА ПЕСЬНЯРА

Прыйдзе час, калі ў нябыт адыйдзе чужая
навала. Дбайны нашчадак вылучыць хлам, напісаны
па загаду, з пазіі Вялікага Песньяра, а пакіне
адно няўміручае, запраўдане, прыгожае, тое, што
кволы мі ці магутнымі струнамі праз стагодзьдзі
адклікаца будзе ў сэрцах беларускіх. А ў ліку
таго й два вершы, забароненыя ў БССР, якія
зъмяшчаем ніжэй.

ПЕРАД БУДУЧЫНЯЙ

Стаймы перад будучыніяй нашай
І ўсё варожым, сочым ейны ход...
Ці ўскрэсьнем мы, душою ўпаўшы, зъвяўшы,
Каб выйсьці ў съвет, як нейкі здольны род...

Сягоныя мы жывём і ўдзень мы блудзім
Пад маскай, асьляпляючаю нас,
І што сказаць самым сабе і людзям,
Ня ведаем, ня можам, хоць і час.

ў Тэгэране з іранскімі лідарамі ды дамагаўся цеснага
супрацоўніцтва лібійскіх і іранскіх рэвалюцыянероў,
каб направіць вялікую шкоду, што Ізраіл зрабіў фунда-
мэнтальному Ісламу. Паведамлялася, што 19-га чырвен-
ня была падпісаная ўмова між Джалудам і Іранам.
Іастаю́лена, што Лібія будзе фінансаваць далейшае
іавучанье тэарыстаў, а Іран заменіць цэнтар зьлік-
зідаваны ў Ліване. Рэкруты будуць паслыщаца ў базы
і паўночным Тэгэране, блізка Гом і калі Загадану
і іранска-афганістанска-пакістанскім раёне Балюхі-
стану. Усе, якім удастра выйсьці зь Лівану, а таксама
зы зь Лібіі, будуць перасланы ў Іран. Там будуць
хаваць Паўночныя Ветнамцы, Паўночныя Карэйцы,
Кубінцы й Баўгары. Кіраваць усім гэтым мае наступ-
ік Хомэні – аятола Госэйн Алі Монтазоры.

Christian Anti-Communism Crusade, 1.8. 1982

Заціснуты, задушаны, як мышы
Пад жорсткім венікам, з усіх бакоў,
Шукаем, як съляптыя, ня згубіўшы
Таго свайго, што наша ад вякоў.

Пакрыўленыя колісь нашы души
Дагэтуль выпрастаць ня ў моцы йшчэ;
Снуёмся, ў думках зводных затануўшы,
А хтось, а штось і мучыць і пячэ.

Цябе чакаем, будучыні нейкай,
Што прыйдзеш, недзе ўсіх нас павядзеш,
І гінем марна пад чужой алеяй,
Адбіўшыся ад родных вехаў, меж.

А хтось далёкі, ці хтось можа блізкі
Засеў за наш бясёдны, сытны стол
І кідае, як з ласкі, нам агрызкі,
А мы к зямлі з падзякай гнёмся ўпол.

Нявольніцтва й жабрацтва так нас зъела
І так нам высмактала з сэрца сок,
Што нат у очы глянцуць, плюнцуць съмелы
Ня съмеем, стоптаныя на пясок.

Там чутна: Беларусь! Там — Незалежнасьць!
А там — «Паўстань праклятыцем»... Ну, а мы?
Мы ў страху... дум крутня... разьбежнасьць...
Бяз толку крыльлем лопаем, як цьмы.

О, так, як цьмы, як спуджаны вароны!...
І слухаем і нюхаем тут, там:
Які павеяў вецер на загоны —
Заходні, ўсходні, як ці ад нас, ці к нам?

Аграбленыя з гонару й кашулі,
З свайго прыпыну выгнаныя вон,
Мы дзякуем, што торбы апранулі
На нас ды з нашых нітак-валакон.

Зь кійком жабрачым так мы, паўналеткі,
Брыдзэм, паўзём у съвет — скрэзь неўпадад.
І прысягаем, клічам Бога ў съветкі,
Што мы — ня мы, што нехта вінават ...

І так жывём, сябе саміх ня знаўшы,
Учора, сяньня лазім між канай...
Няўжож-бы хто й над будучыніяй нашай
Навек залом пракляты заламаў?

Няўжо нас не аб'ясныць розум ясны,
І не пакінем біцца з кута ў кут?
Няўжо кліч вечны будзе ў нас напрасны —
Кліч бураломны: вызваленне з пут!?

Менск, 24. 1. 1922

ПАЎСТАНЬ З НАРОДУ НАШАГА ...

Паўстань з народу нашага, Прарок,
Праяваў бураломных варажбіт,
І мудрым словам ськінь з народу ўрок,
Якім быў век праз ворага спавіт.

Зъбяры ў вадну ўсю Беларусь сям'ю,
Вазьмі зь яе прысягу і зарок,
Што не прадасць сябе, сваю зямлю ...
Зыняць путы бацькаўшчыне ўстань, Прарок ...

*

Паўстань з народу нашага, Пясьняр,
Былых і будучых вякоў баян,
І ў бурны кліч, як буры ўдар,
Зь віхрамі загудзі пад звон кайдан!

Гудзі па Беларусі з краю ў край,
У сэрцах съпячых распалі пажар,
Над курганамі пяруном зайграй.
Збудзіць нябожчыкаў паўстань, Пясьняр.

*

Паўстань з народу нашага, Ваяк,
І волатам на вогненым кані
Народ аграблены — бы з торб жабрак —
За бацькаўшчыну павядзі ў вагні.

Да хвалы шлях айчыне пакажы.
Зъмяці з палёў яе чужых бадзяк,
На стражы стань гранічнае мяжы ...
Свой край заваяваць паўстань, Ваяк!

*

Паўстань з народу нашага, Уладар,
Адбудаваць свой збураны пасад,
Бо твой народ забыў, хто гаспадар
І хто яго адбздёр з каронных шат.

На Уладара жджэ Беларусь даўно;
І жджэ цябе ўладарства Божы дар,
Вялікае, магутнае яно ...
Пад беларускі съят прыдзі, Уладар.

Карльсберг, 28. 8. 1919

ЦІ ЗЛАЖЫ ТЫ АХВЯРУ НА "ЗВАЖАЙ?"

ХРОНІКА

Хрысьціны сына ветэрана.

Сёлета 6-га чырвня ахрысыцілі нованараджанага сына Анны й Янкі Лук'янчукаў, якога назвалі Эрык Джэймс, Хрысьціў а. Аляксандар Яноўскі ў асысьце дыякана Якуба ў БАП Царкве Жыровіцкай Божай Маці ў Гайлінд Парку, Нью Джэрзі, Хроснымі бацькамі былі сп-ня Ніна Сільвановіч і сп. Генадзь Дубяга.

З нагоды гэтай сямейнай, імпрэзы з прапановы ветэранаў (бо сам бацька Эрыка Джэймса ёсьць ветэранам), зыбрана на часапіс "Зважай" 50 даляраў. Маленькаму Эрыку Джэймсу ветэраны зычаць СТО ГОД, а бацьком, ды дзеду й бабы — Галіне й Валодзю Храўцом — каб выхавалі яго на добрага Беларуса.

Гэтай лініяй ветэраны дзякуюць усім прыхільнікам часапісу ды жадаюць, каб такіх мерапрыемстваў было больш.

Прысутні

Парад Дня Ўспамінаў.

Сёлетні Парад Памінак (Мэмор'ял Дэй), які ладзіць Вытэранскі Хаўрус Даліны Рарытан у Нью Джэрзі, адбыўся ў панядзелак 31-га травеня. Задзіночанье Беларуска-Амэрыканскіх Ветэранаў, адзьзел Нью Джэрзі, узяло ўдзел у парадзе.

Варта прыгадаць, што 16-га травеня, значыща два тыдні раней амэрыканская тэлевізійная фірма СіВіЭс, вуснамі Джана Лофтуса ачарніла беларускую амэрыканскую эміграцыю. А тут якраз нашы ветэраны трапілі ў маршавую 1-ю Дывізію разам з Жыдамі. Апошняя прышлі першыя прывітаца зь Беларусамі і адносіліся да нашых вельмі ветліва.

Згодна падліку паліцыі, у маршавых калёнах было звыш 2 500 асобаў — войска, ветэранаў, паліцыі й іншых арганізацый. Было звыш 4 тыс. гледачоў. Сёлета першы раз у парадзе ўзялі ўдзел і ветнамскія ветэраны.

Хоць наша група й малая, але й сёлета атрымалі белую, ужо шостую з чаргі, узнагародную стужку. Маєм надзею, што атрымаем і 7-ю ў Парадзе Сцягоў, у каstryчніку, парад больш вайсковых, на які запрашаем усіх беларускіх ветэранаў.

Далейшыя інфармацыі дамо на ветэранскіх зборках. Даводзіцца да ведама, што ў Пост 88, Ветэранс Алаенс ад нас выбраныя дэлегатамі П. Кажура і В. Дубяга; засупнікамі — Я. Азарка й Леў Стагановіч.

Сяргей Гутырчык — Камандзэр.

ПЯТНАЦЦАТАЯ СУСТРЭЧА БЕЛАРУСАЎ ПАЎНОЧНАЕ АМЭРЫКІ

адбудзеца сёлета ў Нью Брансвіку ў дніх 4-5-6 верасьня. Ува ўсіх спрахах звязватаца да мясцовага адзьзелу БАЗА, тэлефон: 247-4490.

Сустрэча прысьвечана 100-годзьдзю ад нараджэння Купалы й Коласа.

Запрашаем усіх нашых ветэранаў узяць удзел.